

Особливості налагодження партнерств у кризових умовах

3.1. Кризова ситуація і швидка допомога

Надання допомоги один одному в умовах кризи властиве місцевому самоврядуванню здавна. Зокрема, Toolkit C2C вказує, що співпраця самоврядувань різних країн в критичних умовах є одним з чинників, що стимулюють налагодження та розвиток взаємодії.

Це може виражатися:

1) в участі муніципалітетів у міжнародних відносинах, щоб привернути увагу (міжнародної) громадськості до місцевих проблем і потреб;

2) у забезпеченні своїх власних інтересів, через укладення угод про економічне, культурне або політичне партнерство з іншими містами, розв'язання проблем управління, обумовлених зовнішніми чинниками тощо;

3) у реагуванні органів самоврядування на активність громадян/-ок, оскільки громада може змусити своїх муніципальних представників здійснювати заходи та дії в міжнародній перспективі;

4) як результат чистої солідарності, на яку муніципалітети відчувають потребу реагувати.

Очевидно, що самоврядування може швидше відреагувати на кризу, оскільки воно за масштабом управління є меншим за інституції держави і більше, ніж держава, наближене до своїх громадян. Крім того, правове регулювання самоврядувань демократичних країн є гнучкішим, ніж регулювання діяльності держави. Право місцевого самоврядування самостійно вирішувати широкий спектр питань також сприяє швидшому прийняттю рішень, орієнтованих на забезпечення базових життєвих потреб людини. Звісно, окремо взяті самоврядування можуть вирішувати кризові питання на досить локальному рівні. Але солідарна підтримка багатьох самоврядувань може долати глобальні виклики.

У 1940 році лише 850 малих приватних суден та вісім днів знадобилося, щоб врятувати понад 336 000 британських, французьких та інших союзних солдатів, що опинилися в пастці на пляжах у Дюнкерку²⁴. Так само сотні і сотні територіальних громад у перші ж дні повномасштабної агресії Російської Федерації проти України зорганізувалися для того, щоб надати допомогу мільйонам українців/-ок. І ці швидкі

²⁴Історія маленьких кораблів Дюнкерка — широко відома операція зі спасіння союзних військ, яка відбувалася під час Другої світової війни з 26 травня по 4 червня 1940 року (https://en.wikipedia.org/wiki/Little_Ships_of_Dunkirk).

точкові внески дали урядам держав та міжнародним організаціям час, щоб підготувати та реалізувати вже більш системну допомогу.

Усі опитані під час підготовки цих рекомендацій українські мери розповідали, що їхні іноземні партнери з перших днів повномасштабної війни пропонували допомогу від своїх громад та мешканців. Мільйони звичайних людей по всьому світу надавали речі, кошти, закупували ліки та продукти харчування, а їхні муніципалітети стали справжніми логістичними центрами, через які ця допомога спрямовувалася в Україну. І це можна помітити в багатьох наведених прикладах цих рекомендацій.

Завдяки цій підтримці Україна отримала унікальний досвід зі спрощення законодавства та оптимізації митних та логістичних процесів з постачання гуманітарної допомоги в умовах глобальних криз і цифровізації відповідних послуг. Цей досвід може бути використаний багатьма країнами для швидкого реагування на надзвичайні ситуації регіональних чи національних рівнів, спричинені, у тому числі, природними й техногенними катастрофами. Тому далі будуть розглянуті окремі особливості отримання територіальними громадами та комунальними установами в Україні гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану.

3.2. Допомога територіальним громадам України в умовах воєнного стану²⁵

Загальні засади

Правові засади здійснення благодійної діяльності в Україні визначено законами України від 05.07.2012 року № 5073-VI «Про благодійну діяльність та благодійні організації» (далі — Закон

№ 5073) та від 22.10.1999 року № 1192-XIV «Про гуманітарну допомогу» (далі — Закон № 1192).

Закон № 5073 тлумачить благодійну діяльність як добровільну особисту та/або майнову допомогу, **яка не перед-**

²⁵Автори/-ки дякують Державній митній службі України в наданні допомоги при підготовці цієї частини рекомендацій.

бачає отримання прибутку, сплати будь-якої винагороди або компенсації благодійнику від імені або за дорученням набувача благодійної допомоги (бенефіціара).

Закон № 5073 не обмежує особу та статус (становище) бенефіціара, який має претендувати на допомогу. Бенефіціаром може бути, як фізична особа,

так і будь-яка юридична особа, неприбуткова організація або територіальна громада. Бенефіціар має право отримувати допомогу відразу від кількох благодійників (п. 1 ч. 1 ст. 1 Закону № 5073).

Благодійна допомога може здійснюватися у наступних видах (ч. 1 ст. 5 Закону № 5073):

1	безоплатна передача у власність бенефіціарів коштів, іншого майна, а також безоплатне відступлення бенефіціарам майнових прав
2	безоплатна передача бенефіціарам права користування та інших речових прав на майно і майнові права
3	безоплатна передача бенефіціарам доходів від майна і майнових прав
4	безоплатне надання послуг та виконання робіт на користь бенефіціарів
5	благодійна спільна діяльність та виконання інших контрактів (договорів) про благодійну діяльність
6	публічний збір благодійних пожертв
7	управління благодійними ендавментами
8	виконання заповітів, заповідальних відказів і спадкових договорів для благодійної діяльності
9	проведення благодійних аукціонів, негрошових лотерей, конкурсів та інших благодійних заходів, не заборонених законом

Гуманітарна допомога є одним із різновидів благодійництва. Форми реалізації гуманітарної допомоги обмежені та можуть здійснюватися у вигляді:

1. цільової адресної безоплатної допомоги в грошовій або натуральній формі;
2. безповоротної фінансової допомоги або добровільних пожертвуваль;
3. виконання робіт, надання послуг.

Ця допомога завжди надається з гуманних мотивів і тільки тим отримувачам/-кам, які потребують її у зв'язку з соціальною незахищеністю, матері-

альною незабезпеченістю, важким фінансовим становищем, виникненням надзвичайного стану, зокрема внаслідок стихійного лиха, аварій, епідемій і епізоотій, екологічних, техногенних та інших катастроф, які створюють загрозу для життя і здоров'я населення, або тяжкою хворобою конкретних фізичних осіб, а також для підготовки до збройного захисту держави та її захисту у разі збройної агресії або збройного конфлікту. Надавати гуманітарну допомогу можуть як вітчизняні, так і іноземні донори (абз. 2 ч. 1 ст. 1 Закону № 1192).

Ці нюанси треба розуміти фахівцям/-чиням місцевого самоврядуван-

ня для випадків отримання безоплатної підтримки від інших муніципалітетів. Оскільки і порядок оформлення, і учасники/-ці цих правовідносин за законами України можуть визначатися по-різному. Тому далі ми покажемо ці особливості у вигляді порівняння.

І благодійна, і гуманітарна допомога має спрямовуватися за сферами, визначеними ст. 3 Закону № 5073. Найбільш актуальними для територіальних громад в умовах воєнного стану стали:

1	освіта
2	охорона здоров'я
3	екологія, охорона довкілля та захист тварин
4	запобігання природним і техногенним катастрофам та ліквідація їх наслідків, допомога постраждалим внаслідок катастроф, збройних конфліктів і нещасних випадків, а також біженцям/-кам та особам, які перебувають у складних життєвих обставинах
5	опіка і піклування, законне представництво та правова допомога
6	соціальний захист, соціальне забезпечення, соціальні послуги й подолання бідності
7	культура та мистецтво, охорона культурної спадщини
8	розвиток територіальних громад
9	сприяння обороноздатності та мобілізаційній готовності країни, захисту населення у надзвичайних ситуаціях мирного та воєнного стану

В умовах повномасштабної війни українські самоврядування, як правило, отримували підтримку саме **у формі гуманітарної допомоги**. Це пов'язано із тим, що такий вид благодійництва **має особливе податкове та митне регулювання**, та є найбільш ефективним інструментом для швидкої передачі ліків, продуктів харчування, засобів гігієни та товарів першої необхідності з-за кордону.

Благодійником може виступати будь-яка дієздатна фізична особа або юридична особа приватного права (у тому числі благодійна організація), яка добровільно здійснює один чи декілька видів благодійної діяльності. Вказівку на це містить п. 5 ч. 1 ст. 1 Закону № 5073.

Бюджетні установи та ОМС України благодійниками виступати не можуть, адже не є суб'єктами приватного права. Але цілком можуть бути бенефіціарами, тобто отримувачами/-ками такої допомоги.

А ось донорами, тобто надавачами гуманітарної допомоги можуть виступати як українські, так і іноземні юридичні та фізичні особи в Україні або за її межами, які добровільно надають цю допомогу отримувачам/-кам. При цьому територіальні громади в особі місцевої ради чи її виконавчого органу можуть надавати гуманітарну допомогу і партнерам з-за кордону.

Важливо! Відповідно до ч. 1 та ч. 2

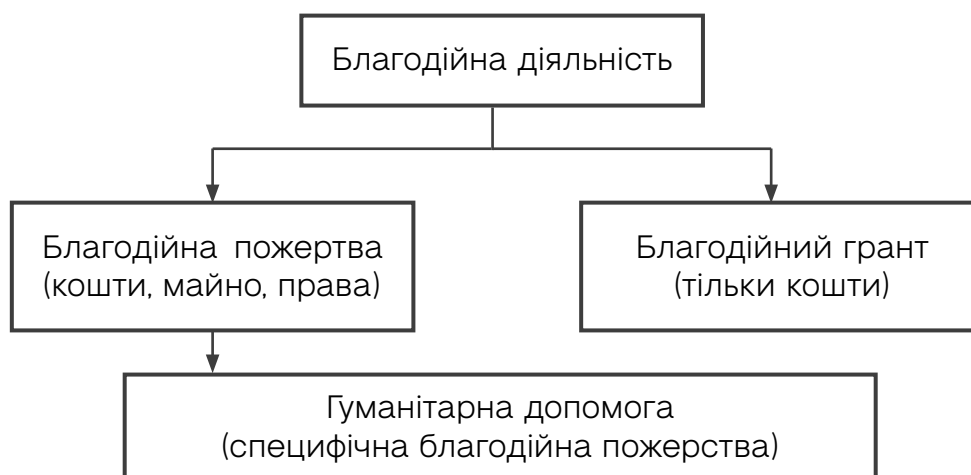
ст. 3 Закону № 1192 підставою для за-початкування процедури визнання допомоги гуманітарною є письмова пропозиція донора про її надання, а підставою для здійснення гуманітарної допомоги в Україні є письмова згода отримувача/-ки гуманітарної допомоги на її одержання. Однак, в умовах повномасштабної війни, оскільки тисячі одержувачів отримували та розподіляти мільйонам набувачів сотні тисяч

найменувань гуманітарних товарів, ці процедури було істотно спрощено.

Втім, автори радять органам публічного управління дотримуватись хоча б мінімальних вимог щодо документарного оформлення допомоги.

Який статус може мати допомога (як це правильно називати у документах)?

Вид підтримки	Що мається на увазі:
Благодійна пожертва	безоплатна передача благодійником коштів, іншого майна, майнових прав у власність бенефіціарів для досягнення певних, наперед обумовлених цілей благодійної діяльності, відповідно до Закону № 5073
Благодійний грант	цільова допомога у формі валютних цінностей, яка має бути використана бенефіціаром протягом строку, визначеного благодійником
Гуманітарна допомога	цільова адресна безоплатна допомога в грошовій або натуральній формі, у вигляді безповоротної фінансової допомоги або добровільних пожертвувань, або допомога у вигляді виконання робіт, надання послуг, що надається іноземними та вітчизняними донорами із гуманних мотивів отримувачам/-кам гуманітарної допомоги в Україні або за кордоном, які потребують її у зв'язку з соціальною незахищеністю, матеріальною незабезпеченістю, важким фінансовим становищем, виникненням надзвичайного стану, зокрема внаслідок стихійного лиха, аварій, епідемії і епізоотії, екологічних, техногенних та інших катастроф, які створюють загрозу для життя і здоров'я населення, або тяжкою хворобою конкретних фізичних осіб, а також для підготовки до збройного захисту держави та її захисту у разі збройної агресії або збройного конфлікту. Гуманітарна допомога є різновидом благодійництва і має спрямовуватися відповідно до обставин, об'єктивних потреб, згоди її отримувачів/-ок та за умови дотримання вимог статті 3 Закону № 5073

Нюанси

Таким чином, чи може іноземний партнер-муніципалітет бути безпосереднім надавачем благодійної допомоги, чи українській громаді потрібно буде залучати третю особу, залежить від законодавства країни партнера та зручності організації взаємодії, **оскільки в Україні жодних обмежень щодо особи, яка надає таку підтримку не встановлено.**

А ось **коло осіб, які можуть бути отримувачами/-ками або набувачами/-ками** гуманітарної допомоги в Україні обмежене. Так, у звичайних умовах отримувачами/-ками гуманітарної допомоги можуть виступати лише окремі юридичні особи, яких зареєстровано в установленому Кабінетом Міністрів України порядку в Єдиному реєстрі отримувачів гуманітарної допомоги (див. п.п. «а» — «г» абз. 5 ст. 1 Закону № 1192). А **набувачами/-ками** — фізичні та юридичні особи, які потребують такої допомоги і яким вона безпосередньо надається. При цьому набувачі/-ки гуманітарної допомоги зі статусом юридичної особи визначаються відповідно до пунктів п.п. «а» — «г» абз. 5 ст. 1 Закону № 1192.

Про особливості отримання гуманітарної допомоги за загальними правилами (не в умовах воєнного стану або щодо товарів, для яких не передбачено спрощених процедур перетину кордону і в особливий період) більш детально написано у додатку 6.

Однак, в умовах воєнного стану ці правила було скасовано, і набувачами/-ками та отримувачами/-ками такої допомоги в Україні можуть виступати як фізичні, так і юридичні особи (включаючи органи місцевого самоврядування та бюджетні установи), якщо така допомога використовується для визначених законом цілей і визначається донором саме як гуманітарна. При цьому реєстрація одержувачів у Єдиному реєстрі отримувачів гуманітарної допомоги не вимагається.

Важливо! Особа отримувача/-ки та набувача/-ки допомоги може збігатися. А може бути, що отримувач/-ка приймає допомогу для цілей передачі іншим особам (особі). Це стало особливо актуально під час повномасштабної війни, коли українські муніципалітети приймали допомогу від своїх іноземних партнерів, і у подальшому або розподіляли цю допомогу іншим територіальним громадам, або роздавали її людям на території своїх громад.

У чому особливості гуманітарної допомоги?

У звичайних умовах:

1. отримувачами/-ками гуманітарної допомоги можуть бути лише особи, визначені абз. 6 ст. 1 Закону № 1192;
2. товари (роботи, послуги), визнані Законом № 1192 гуманітарною допомогою, не підпадають під оподаткування, однак законодавством України встановлені спеціальні процедури реєстрації надавачів та отримувачів/-ок такої допомоги та її митного оформлення

В умовах воєнного стану:

1. Уряд може визначати отримувачами/-ками спеціальних видів гумдопомоги інших осіб, крім визначених Законом № 1192 (див., наприклад, Постанову КМУ № 220 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2022-%D0%BF#Text>);
2. Уряд має право визнавати окремі категорії товарів, у тому числі піддакцизні, не визначені у статті 6 Закону № 1192, гуманітарною допомогою без здійснення процедури визнання таких товарів гуманітарною допомогою у кожному конкретному випадку (див. Постанову КМУ від 01.03.2022 року № 174 «Деякі питання пропуску гуманітарної допомоги через митний кордон України в умовах воєнного стану»²⁶, а також роз'яснення від КМУ: <https://www.kmu.gov.ua/news/rozyasnennya-shchodo-vvezennya-gumanitarnoyi-dopomogi-na-teritoriyu-ukrayini-v-umovah-voyennogo-stanu-02042022>)

Наприклад

Законом України від 03.03.2022 року № 2118-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану» **ст. 15 Закону № 1192 доповнено** частиною сьомою, відповідно до якої **на період дії воєнного стану** Кабінет Міністрів України має право визнавати окремі категорії товарів, у тому числі піддакцизні, не визначені у статті 6 цього Закону, гуманітарною допомогою, без здійснення процедури визнання таких товарів гуманітарною допомогою у кожному конкретному випадку.

Отже, **на період дії воєнного стану пропуск через митний кордон України гуманітарної допомоги від донорів регламентується Постановою**

№ 174. На період дії воєнного стану пропуск через митний кордон України гуманітарної допомоги від донорів (у значенні Закону № 1192) здійснюється за місцем перетину митного кордону України шляхом подання в паперо-

²⁶Далі — Постанова № 174, режим доступу до тексту: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/174-2022-%D0%BF#Text>

вій або електронній формі декларації, заповненої особою, що перевозить відповідний товар, за формою згідно з додатком 1 до Постанови № 174 **без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності**.

Ці товари визнаються гуманітарною допомогою за декларативним принципом без прийняття відповідного рішення спеціально уповноважених державних органів з питань гуманітарної допомоги (абз. 3 п. 1 Постанови № 174). При цьому, як зазначено в абз. 4 п. 1 Постанови № 174, Порядок митного оформлення вантажів гуманітарної допомоги, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 22.03.2000 р. № 544, та Порядок взаємодії цен-

тральних і місцевих органів виконавчої влади та Національного банку щодо реалізації Закону України «Про гуманітарну допомогу», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.2013 року № 241, не застосовуються.

Тобто товари з «першого списку», зокрема вкрай потрібні українським територіальним громадам продукти, ліки, одяг, товари першої необхідності, генератори, обладнання та матеріали для відновлення пошкоджень, що надаються іноземними самоврядуваннями (громадами, містами) — партнерами в умовах воєнного стану оформлюються для ввезення на територію України за спрощеною процедурою за декларативним принципом.

Важливо!

Для окремих груп товарів, зокрема таких як пластини для бронезильтів, тепловізори (див. додаток 2 до Постанови № 174) пропуск через митний кордон України товарів гуманітарної допомоги здійснюється за умови подання до митних органів гарантійного листа кінцевого користувача/-ки товарів за формою, наведеною в додатку 3 до Постанови № 174.

Українські муніципалітети, як правило, не приймають безпосередньої участі в отриманні таких товарів, але можуть допомагати волонтерським організаціям у цих питаннях. Тому коротко нагадаємо про особливості їхнього митного оформлення.

Зазначений гарантійний лист оформлюється кінцевим користувачем товарів гуманітарної допомоги, яким є орган військового управління, визначений Міністерством оборони, правоохоронний орган, інше військове формування, утворене відповідно до закону, або інший суб'єкт, що здійснює боротьбу з тероризмом відповідно до закону, та засвідчується його печаткою.

Зазначені товари підлягають взяттю в установленому порядку на облік в Збройних Силах, правоохоронних органах, інших військових формуваннях, утворених відповідно до закону, або в інших суб'єктах, що здійснюють боротьбу з тероризмом відповідно до закону.

Хто одержує допомогу в інтересах ТГ?

Це залежить від того, хто виступає благодійником:

Вид допомоги	Благодійник/-ця або Донор/-ка	Бенефіціар/-ка або Отримувач/-ка
Благодійна пожертва/грант	Будь-який Благодійник/-ця (у нашому випадку — муніципалітет-партнер)	фізична особа, неприбуткова організація або територіальна громада
Благодійна пожертва/грант	Благодійна організація (афілійована муніципалітетом-партнером)	будь-які юридичні особи, що одержують допомогу для досягнення цілей, визначених Законом № 5073
Гуманітарна допомога	Донори/-ки, тому числі волонтери/-ки (для товарів із «спецсписку» — за гарантійним листом кінцевого отримувача)	Визначені Законом № 1192 та окремими постановами КМУ особи (є специфіка для окремих груп товарів)

Документарне оформлення допомоги

Варіант 1 — Благодійником не є Благодійна організація	Витяг з договору (акту): «Муніципалітет міста Т (далі — Благодійник), в особі Керівника ХХ, з однієї сторони, та Х селищна територіальна громада Х області через Х селищну раду Х району Х області в особі Х селищного голови Степана Бандери (далі — Бенефіціар), з іншої сторони, уклали цей Договір про наступне»
Варіанти 2 і 3 — Благодійником є Благодійна організація	Витяг з договору (акту): «Благодійна організація «ДОПОМОГА УКРАЇНІ» (далі — Благодійник), яка реалізовується за підтримки Муніципалітету міста Х на підставі договору (рішення) ХХХ, в особі Керівника ХХ, з однієї сторони, та Виконавчий комітет Х селищної ради Х району Х області в особі Х селищного голови Степана Бандери (далі — Бенефіціар), з іншої сторони, уклали цей Договір про наступне»
	Витяг з договору (акту): «Благодійна організація «ДОПОМОГА УКРАЇНІ» (далі — Благодійник), яка реалізовується за підтримки Муніципалітету міста Х на підставі договору (рішення) ХХХ, в особі Керівника ХХ, з однієї сторони, та Комунальне неприбуткове підприємство «ЦПМСД Х територіальної громади» в особі директора Євгена Коновальця (далі — Бенефіціар), з іншої сторони, уклали цей Договір про наступне»

А чи потрібний договір? За правилами України при отриманні благодійної чи гуманітарної допомоги договір може

укладатися як у простій письмовій формі, так і шляхом обміну листами.

Загальні правила	<p>Стаття 729 ЦКУ. Пожертва</p> <ol style="list-style-type: none">1. Пожертвою є дарування нерухомих та рухомих речей, зокрема грошей і цінних паперів, особам, встановленим частиною першою статті 720 цього Кодексу, для досягнення ними певної, наперед обумовленої мети.2. Договір про пожертву є укладеним з моменту прийняття пожертви.3. До договору про пожертву застосовуються положення про договір дарування, якщо інше не встановлено законом <p>Стаття 719 ЦКУ. Форма договору дарування</p> <ol style="list-style-type: none">1. Договір дарування предметів особистого користування та побутового призначення може бути укладений усно.2. Договір дарування нерухомої речі укладається в письмовій формі і підлягає нотаріальному посвідченню.3. Договір дарування майнового права та договір дарування з обов'язком передати дарунок у майбутньому укладається у письмовій формі. У разі недодержання письмової форми цей договір є нікчемним.4. Договір дарування рухомих речей, які мають особливу цінність, укладається в письмовій формі. Передання такої речі за усним договором є правомірним, якщо суд не встановить, що обдарований заволодів нею незаконно.
Особливості	<p>Важливо! Частина 5 ст. 719 ЦКУ для благодійної допомоги не застосовується</p> <p>Договір про благодійну пожертву валютних цінностей не підлягає обов'язковому нотаріальному посвідченню (абз. 2 ч. 1 ст. 6 Закону № 5073)</p>

Акт приймання-передачі гуманітарної допомоги може бути між донором/-кою та одержувачем/-кою, а також між одержувачем/-кою та набувачем/-кою можуть бути достатніми для підтвердження відносин. Але в такому випадку акт мають складати

певні норми, більш властиві простим письмовим договором.

Зразки таких документів можна знайти у додатку 7.

Важливо!

Також за можливості, українські громади й інші одержувачі допомоги мають старатися отримувати від благодійників/-ць або донорів/-ок документи, які підтверджують вартість переданих матеріальних цінностей та експлуатаційну документацію від виробника. Наявність цих документів спростить і порядок оприбуткування допомоги, і подальше її використання.

Але звичайно під час воєнних дій обирати не доводиться і бенефіціарі погоджуються на будь-які умови отримання допомоги та вдячні за неї.

Про те, як здійснити оприбуткування та оцінку матеріальних цінностей, вартість якої не визначена благодійником/-цею або донором/-кою, можна ознайомитись у додатку 8.

Кінцевий набувач/-ка гуманітарної допомоги забезпечує контроль фактичного отримання товарів, веде їхній облік та контролює дотримання наданих ним гарантійних зобов'язань. Організація заходів контролю та обліку стосовно отриманих товарів покладається на посадову особу кінцевого користувача/-ки (набувача/-ки) товарів гуманітарної допомоги відповідно до розподілу функціональних обов'язків. Кінцевий користувач/-ка не пізніше трьох днів з дня отримання товарів інформує Державну службу експортного контролю про їхнє отримання (із зазначенням найменування та кількості фактично отриманих товарів) з надісланням засвідченої копії раніше оформленого гарантійного листа. Таке інформування може здійснюватися у формі електронного документа,

засвідченого кваліфікованим електронним підписом керівника/-ці кінцевого користувача/-ки товарів гуманітарної допомоги або визначеної ним відповідальною посадовою особою.

Бухгалтерський облік благодійної та гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану також здійснюється з певними особливостями. Постановою КМУ від 05.03.2022 року № 202 «Деякі питання отримання, використання, обліку та звітності благодійної допомоги»²⁷ передбачено, що в умовах воєнного стану **не поширюються** встановлені законодавством вимоги щодо **отримання, використання, обліку та звітності** благодійної допомоги від юридичних та фізичних осіб — резидентів та нерезидентів.

У регіонах, де ведуться активні бойові дії, дозволено не вести облік благодійної чи гуманітарної допомоги взагалі. Також відповідно дозволено не звітувати про отримання та використання такої допомоги.

Важливо!

Також часто ОМС з «тилових» регіонів виступають у ролі логістичних хабів — вони приймають чимало допомоги, у тому числі від партнерів, те передають цю допомогу для забезпечення потреб мешканців/-ок територій, які більш серйозно постраждали внаслідок бойових дій чи тимчасової окупації. **Якщо** такий **ОМС діє лише як великий транзитний центр, то у своєму бухгалтерському обліку він не відображає**, а лише координує її надання відповідним категоріям споживачів/-ок. Це не означає, що рух цієї допомоги не потрібно фіксувати взагалі — мають бути належним чином

оформлені акти або інші документи, які підтверджують отримання такої допомоги та її подальшу передачу. Однак оприбутковувати, а потім списувати цю допомогу з обліку ОМС чи заснованих нею юридичних осіб не потрібно.

Попри на можливість, що надає Постанова № 202, **ОМС, розташованим у більш віддаленій від безпосередньої зони бойових дій місцевості**, все ж рекомендовано по можливості вести відповідний облік, принаймні для випадків, коли ОМС працюють у більш звичайному режимі.

²⁷ Далі — Постанова № 202.

У додатку 8 можна ознайомитись з інформацією не лише про порядок оцінки майна, вартість якого не відома, а й про оприбуткування валютних цінностей та товарів, вартість яких визначена в товаросупровідних документах в іноземній валюті.

Допомога держави в перевезенні великих вантажів гуманітарної допомоги

Також постановою Кабінету Міністрів України від 27.03.2022 року № 379 «Про особливості здійснення гуманітарної допомоги, яка перевозиться залізничним транспортом в умовах воєнного стану»²⁸ встановлено порядок перевезення гуманітарної допомоги залізничним транспортом в умовах воєнного стану:

АТ «Укрзалізниця» здійснює перевезення гуманітарних вантажів з урахуванням таких особливостей:

1) виступає перевізником залізничним транспортом гуманітарних вантажів на території України;

2) виступає відправником гуманітарних вантажів до залізничних станцій призначення для безпосередньої передачі отримувачам/-кам гуманітарної допомоги на підставі заявок та/або уповноваженим такими отримувачами/-ками автомобільним перевізникам (у разі комбінованих перевезень з використанням автомобільного транспорту на замовлення отримувачів/-ок);

3) укладає в електронній формі з військовими адміністраціями та іншими визначеними Кабінетом Міністрів України отримувачами/-ками гуманітарної допомоги договори про

організацію залізничних перевезень гуманітарних вантажів;

4) організовує роботу онлайн-платформи для реєстрації та обробки заявок отримувачів/-ок гуманітарної допомоги та надає їм авторизований доступ до неї;

5) забезпечує і здійснює збір, обробку, зберігання гуманітарних вантажів для їх подальшого перевезення на адресу отримувачів/-ок на підставі їх заявок, інформує консультативно-допоміжні органи Президента України та/або відповідного урядового уповноваженого про обсяг гуманітарних вантажів, завантажених у вагони для подальшого перевезення;

6) здійснює в режимі реального часу з урахуванням черговості надходження заявок військових адміністрацій та/або інших визначених Кабінетом Міністрів України отримувачів/-ок гуманітарної допомоги перевезення гуманітарних вантажів відповідно до їх заявок; при цьому черговість перевезення на адресу отримувачів гуманітарної допомоги може бути змінена за письмовим рішенням Віцепрем'єр-міністра України — Міністра з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій або відповідного урядового уповноваженого з

²⁸Далі — Постанова № 379.

урахуванням узагальнення та порівняння стану забезпечення регіонів товарами, що складають гуманітарні вантажі;

7) здійснює оформлення перевезення гуманітарних вантажів з урахуванням особливостей, визначених цією постановою (п.п. 2 п. 1 Постанови № 379).

Військові адміністрації, інші визначені Кабінетом Міністрів України отримувачі/-ки гуманітарної допомоги:

1) укладають в електронній формі з АТ «Укрзалізниця» договори про організацію залізничних перевезень гуманітарних вантажів;

2) виходячи з реальних потреб забезпечення життєдіяльності регіону та за результатами консультування з консультативно-допоміжними органами Президента України (за згодою) та/або відповідним урядовим упов-

новаженим (за потреби):

3) формують заявки на перевезення гуманітарних вантажів за формою, визначеною АТ «Укрзалізниця», через онлайн-платформу;

4) визначають станції призначення, до яких здійснюються залізничні перевезення гуманітарної допомоги, для її отримання, а в разі комбінованих перевезень із залученням автомобільних перевізників — також відповідних автомобільних перевізників, уповноважених військовими адміністраціями (п.п. 3 п. 1 Постанови № 379).

Таким чином, територіальні громади в координації із відповідними військовими адміністраціями при необхідності перевезення великогабаритних або об'ємних за обсягом вантажів, що направляються партнерами, можуть скористатися допомогою держави у організації відповідних перевезень.

Підсумки

Отже, враховуючи вищевикладене та чисельні зміни в законодавстві з питань ввезення гуманітарної допомоги з початку введення воєнного стану, визначено наступне.

1

На період дії воєнного стану пропуск через митний кордон України гуманітарної допомоги від донорів здійснюється за місцем перетину митного кордону України шляхом подання декларації, заповненої особою, що перевозить відповідний товар, без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Товари визнаються гуманітарною допомогою за декларативним принципом без вимоги прийняття спеціального рішення (без прийняття відповідних рішень спеціально уповноважених державних органів з питань гуманітарної допомоги), у тому числі спеціальні засоби індивідуального захисту:

каска (підшоломи, амортизатори);

бронешилети для потреб правоохоронних органів, Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, інших суб'єктів, що здійснюють боротьбу з тероризмом відповідно до закону;

тканини (матеріали) для виготовлення бронешилетів;

нитки для виготовлення бронешилетів.

2	<p>Запроваджується спрощений порядок пропуску через митний кордон України та визнання товарів гуманітарною допомогою для окремих категорій товарів військового призначення:</p> <ul style="list-style-type: none"> пластини для бронезилетів; переносні радіостанції нецивільного призначення; безпілотні літальні апарати (квадрокоптери) нецивільного призначення; біноклі, монокуляри та інші оптичні труби, магніфери (збільшувачі) нецивільного призначення; коліматорні приціли, оптичні приціли нецивільного призначення; тепловізори, прилади нічного бачення. <p>Зазначені товари визнаються гуманітарною допомогою за умови подання митному органу гарантійного листа кінцевого отримувача/-ки. Кінцевими отримувачами/-ками гуманітарної допомоги можуть бути:</p> <ul style="list-style-type: none"> орган військового управління, визначений Міністерством оборони України; правоохоронний орган; інше військове формування, утворене відповідно до закону; інший суб'єкт, що здійснює боротьбу з тероризмом відповідно до закону. <p>Ввезення інших товарів гуманітарної допомоги, які належать до:</p> <ul style="list-style-type: none"> товарів подвійного використання — здійснюється відповідно до Порядку здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів подвійного використання, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.01.2004 року № 86; товарів військового призначення — відповідно до Порядку здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.11.2003 року № 1807.
3	<p>Відповідно до ч. 4 ст. 6 Закону № 1192 звільнення від оподаткування товарів (робіт, послуг) гуманітарної допомоги здійснюється у порядку, встановленому Податковим кодексом України та Митним кодексом України.</p> <p>Звільнення від оподаткування ввізним митом таких товарів передбачено частиною першою статті 287 Митного кодексу України, а від податку на додану вартість та акцизного податку — пунктами 197.11 статті 197 та 213.3 статті 213 Податкового кодексу України відповідно.</p>
4	<p>Надання дозвільних документів Держекспортконтролю під час ввезення та здійснення митного оформлення товарів гуманітарної допомоги, які не ввійшли до додатка 2 до постанови № 174 та які зазначені в Єдиному списку товарів подвійного використання, наведеному у додатку до Порядку здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів подвійного використання, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.01.2004 року № 86, на період дії воєнного стану здійснюється відповідно до вимог пункту 12 цього Порядку.</p>